

A PALLAS NAGY LEXIKONA

AZ ÖSSZES ISMERETEK ENCIKLOPÉDIÁJA

XVIII. KÖTET
(II. PÓTKÖTET)

K—Z.

A SZÖVEGBEN 86 ÁBRA; KÜLÖN MELLÉKLETŰL 21 KÉP, EZEK KÖZT
2 SZINNYOMAT ÉS 1 TÉRKÉP

BUDAPESTEN

PALLAS IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1900

tanban és Indiában); turkesztáni khánok, Ortokidák, szeldsukok (Persia, Kis-Ázsia), khovareszmi sahok s a hulugida mongolok. Ezek mellé sorakozik Spanyolország mohammedán dinasztiainak érmelelése. A mongolok fellépése, illetőleg a khalifaság vége után alakult dinasztiaik: Mamelukok (Egyiptom), Dsingiszidák (Irán, Kipcsak, Krim), Timuridák (Persia), nagymogulok (India), persa sahok, ottomán szultánok, marokkói sheriffek. Ezekon kívül még számos kisebb dinasztia járul a M.-hoz (v. ö. *Soret F., Mémoires de la Soc. Imp. d'Archéologie, Szt.-Pétervár 1851. évf. : 93* csoportba foglalja a mohammedán dinasztiaik érmeit). Legújabb időben Zanzibár kezd önálló pénzverést.

A M.-hoz sorozandók az európai utánzatok, illetőleg keresztény uralkodók arab feliratu érmei, melyek a középkori arab kereskedelem túlsúlyát jelzik. Így Offa merciai király (757—796), VIII. Alfonz kasztíliai király (1158—1214), a normannok s Frigyes szicíliai király verettek arab felirásu érmekeket, a mongol uralom alatt pedig az orosz fejedelemségek érmei kettős, orosz és arab feliratuak. Mint utánzatok nevezetesebbek a keresztiesek antiochiai arab mintájú aranyai, a hazánkban nagy számmal előforduló IV. István-féle *tatár érmeke*, melyeket alkalmasint a nálunk kereskedést és pénzverést űző izmaeliták vertek.

A török hódoltság alatt hazánkban a török szultánnak *érmei* rendes forgalomban voltak, de nálunk nem verettek soha. A török érmeke jellemző sajáttsága a gyakran előforduló tughra (a szultán névjegye) s a szultán trónraléptének éve, mely egész uralkodása folyamán az érmen olvasható, egy sorszám azonban az uralkodás, illetőleg a veret évét: 1, 2, 3 stb. mutatja. Mint Nyugat-Európában a latin nyelv volt a francia forradalomig (nálunk 1848-ig) az érmelelése egyetemes nyelve, ugy mohammedán területen az arab játsza e szerepet. Ezt használják a mongol, török, persa stb. népek. A mongol khánok nevei többször függőleges mongol írással is veretnek az érmekekre, a török szultánok pénzei azonban a legújabb korig mindig csak arab feliratuak.

Trodalom. Fraehn, Recensio numorum Muhamedanorum Academiae imp. scient. Petropolitanae, 1826; Erdmann, Numi asiatici musei universitatis caes. lit. Casanensis, 1834; Stieckel, Handbuch d. morgenländischen Münzkunde, Lipsze 1845—70; Codera y Zaldin, Trattato de numismatica arabigo-española, Madrid 1879; a British Museum s a párisi Bibliothèque nationale keleti érmelelése katalogusai, Tavaly indult meg a berlini kir. éremtár hasonló kiadványa Katalog der orientalischen Münzen, melynek eddig első kötete jelent meg, a keleti khalifásu érmelelése leírásával. Sok M.-i közleményt tartalmaz a londoni Numismatic Chronicle s a bécsi Numismatische Zeitschr., utóbbi Karabacek Józseftől. Nevezetesebb gyűjtemények a fentebbieken kívül Lipót koburgi herceg magángyűjteménye (Bécs), a magyar nemzeti múzeum éremtára, a hódoltsági török érmeke gazdagabb sorozatával.

Mohammed koporsója. Soká az a legenda volt Európában elterjedve, hogy M. a mekkai szentélyben a falakon alkalmazott mágnesekektől egyensúlyban tartva, a levegőben függ. E hamis tudósítást legelőször a XVI. sz. elején *Barthema* Lajos bolognai nemes igazította helyre, ki mint legelső európai ember járt Mekkában (v. ö. Budapesti Szemle, LVII. köt. 5. old.). De azért még későbbi szerzőknél is találkozunk e babonával, bár Barthema nyomán a XVII. sz.-ban

még egyetemi disszertációjuk tárgyává is tették a hamis adat cáfolását és annak kimutatását, hogy az iszlám prófétája nem Mekkában, hanem Medinában halt meg és ugyanitt van eltemetve. V. ö. *Jordis Joh. Philippus, Dissertatio historico-physica de sepulero Muhammedis (Marburgi Catto-rum, 1680); Stoy Joh. Paul, Oratio de Muham-medis sepulero (Altdorf 1687).* A M.-ról szóló monda alkalmasint hasonló görög mondák nyomán keletkezett.

G—R.

Moharag, Moharrek, sziget, l. Bahrein (II. k.).

Mohawkok, az irokézeknek északi törzséhez tartozó északamerikai indus nép, egyike az u. n. hat nemzetségnek, valamikor hatalmas és rettegett nép, mely a Szt.-Lőrinc-folyam és az Ontario-tól délre lakott. Most már gyenge, csak néhány száz főből áll s a Quinté-öböl körül az Ontario-tól északra és Felső-Kanada belsejében vannak elszórva.

Mohelnice, l. Müglitz (XII. k.).

Mohélék (növ.), l. Moharendték (XII. k.).

Mohilev, orosz kormányzóság, (1897) 1.708,041 lak. — M., város, ugyanakkor 43,106 lak.

Mohl Adolf, kat. áldozópap, egyházi író, sztl. Sopron-Lővön 1855 febr. 25. Középiskoláit Sopronban, a teológiát Győrött végezte. Pappá szentelték 1878 jul. 9. Káplán volt Kismartonban, 1884 óta loretoi plébános. Irodalmi munkássága: számos különféle lapok és folyóiratokban megjelent cikkein kívül — amelyek között Alakítsunk papi egyesületet e. cikksorozatára alakult meg a magyarországi papi imaegyesület — önálló munkái: *Betegek könyve* (Kismarton 1887); *Lővő története* (Győr 1892); *Der Gnadenort Loreto in Ungarn* (Kismarton 1894); *Geschichte des Ortes und der Pfarre Stotzing* (1896); *Wimpassing* (1896). Ezekon kívül számos miszteriumot írt, melyek közül többet kiadott a Szt.-István-társulat különféle kiadványaiban. Külön megjelent *Jézus születése* (Budapest 1894). Ifjúsági iratai legközelebb sajtó alá kerülnek. V. ö. Győri emlékkönyv (144. old.).

Z—R.

Mohok (növ.), l. Mohúk (XII. k.).

Moholyfű (növ.), l. Parlaggypajza (XIII. k.).

Mohorai Miklós, Hunyadi Mátyás egyik diplomatája sztl. valószínűleg a nógrádvármegyei Mohora községben, megh. 1487 után. Bécsben folytatta tanulmányait és csak aztán lépett a papi pályára, amelyen rövid idő alatt a váci káptalanból az örkanonokságig emelkedett. Később II. Pius pápa udvarába került, kivel alkalmasint Bécsben ismerkedett meg, s akitől a pécsi prépostságot kapta. Mátyás király római ügyvivőjévé nevezte ki; II. Pius halála után M. ugyan hazajött, de nemsokára a király II. Pál pápához küldötte, ami aztán még kétszer (1468. és 1470.) ismétlődött. 1473. az erdélyi püspöktől főesperességet kapott. 1473—74. negyedszer járt Rómában, ahová 1475. a Mátyás udvarába érkezett persa követet is elkísérte, aki Európában szövetségeseket keresett a szultán ellenében. 1480. Velencében, 1487. Anconában járt diplomáciai küldetésben. Későbbi sorsát homály fedi. V. ö. *Praknói V., M. Miklós* (Századok 1898).

M. L.

Mohr, l. Ede, német afrikai utazó, sztl. Brémában 1828 febr. 19., megh. Malangeban (An-